

DAK IN-NHAR TAL-ĠUBLEW

Ta' LAURENCE MIZZI

BILLI dik is-sena kien jahbat eghluq il-hamsa u ghoxrin anniversarju mit-twaqqif tal-kazin, kulhadd kien tal-fehma li jaghmlu festi tabilhaqq xierqa biex ifakkru din il-grajja storika. Kien hemm suggerimenti li jaghmlu stendard gdid bl-arma tal-kazin irrakkmata fid-deheb; li jzanznu sett kurunetti u platti; li jawhllu rhama kommemorattiva mal-hajt tal-kazin; u fuq kollox li jtellghu aktar murtali u kaxxi infemali mis-soltu. "Dawn is-suggerimenti," qal il-kaxxier bi kburiya parlamentari, "jehtiegu l-fondi, izda nittamaw li l-generozità tal-membri kif ukoll tal-benefatturi taghna ma tonqosx. Min-naħa taghna aħna għandna pjani oħra biex niġbru l-flus mehtieġa." U dawn il-pjani ma kenux haġ oħra hlief li bis-sewwa jew bidnewwa jdeffsu lis-sur Tonin fil-kumitat. Niftieħmu, ma kenitx haġa haħffa. Il-fjask ta' l-aħħar elezzjoni kien għadu frisk wisq f'mohh is-sur Tonin, meta minkejja l-flus li kien tajjar, mhux biss baqa' l-art, izda tilef l-ghoxrin lira u waqa' f'halq it-tfal. Minħabba f'hekk kien haħef li sold iehor minn butu ma johroġx u lejn il-kazin ma jħarisx. Izda l-membri kienu jafu li ż-żmien inessi, u għalhekk qabbdu lit-tabib Axiaq, li minnu s-sur Tonin kellu sugġistjoni kbira, biex jara kif jagħmel u jdawwar fehmt is-sur Tonin. It-tabib ma tilifx żmien, u l-Hadd fil-ghodu baġħat għalih ma' Rozi s-seftura. Tilqghu fil-bieb kien hemm is-sinjura Amelja.

"Bon giorno, sur Tonin ... Idhol ... Tommy qed jistenniek."

"Ara s-sur Tonin! Idhol 'l hawn. Ejja ha noqogħdu npaċċu ftit."

"X'inqala' tabib?"

"U le, xejn ... xejn ... Xtaqt inkellmek naqra. Poġġi. Ara xi tghidli għal dawn is-sigarri, iddubbajthom baxx baxx. Jiena sibthom tajbin haħna, u anki għas-soghla nirrikmandahom. Ċikka kif għadditilha rigilha? Xi mument irrid nasal wasla. Ma għandhiex għalfejn timla rasha. Jekk tibqa' tagħmel minn dak l-ingwent li tajtha ma għandhiex għax tmur hażin ..."

Ha erba' nifsijiet twal, u meta l-kamra mtliet bid-duħħan, it-tabib reġa' beda:

"Naf li m'intix ser tieħu pjaċir b'li ser ngħidlek, imma għandna bżonnok. Ara *Toninu*, inti taf li din is-sena il-kazin ser ifakkar il-ġublew tal-fidda, u kif tista' taħseb, irridu nagħmlu festi li jibqgħu jissemmew. Biss, biex nibdew, irridu kumitat gdid ... jekk jista' jkun, l-aħjar nies tar-raħal. Ġoġ is-surmast ġa qalli li jaċċetta. Inkunu int u jien nagħmlu differenza,

xi tghid?"

Is-sur Tonin baxxa rasu, u b'wiçç li tassew kien igiblek hniena, beda jlaqlaq skuza wara l-oħra. L-ewwel qallu għax ma jinqalax, imbagħad għax ibati bl-istonku ... għax huwa nervuż ... u mhux tajjeb għal dawn l-affarijiet ... għax jibza' li jiġrilu bħall-aħħar elezzjoni u ma jitlax ... għax Ċikka titilqu u hu ma għandu 'l hadd min idur bih. Kull skuza li s-sur Tonin kien igib, it-tabib Axiaq kien iwaqqagħħielu bħal tazza ilma: daqqa billi jtaptaplu fuq spallejh, oħra billi joffrilu sigarru ieħor, daqqa billi jaljenah u jdawwarlu l-kliem. Insomma, għal kull skuza sablu tapp, min-barra għall-aħħar waħda. Għall-ewwel darba wiçç it-tabib deher imħasseb. Fl-aħħar mill-aħħar, is-sur Tonin deher li kien irnexxielu jagħmel toqba kbira biżżejjed fix-xibka tat-tabib biex igħaddi minnha. Izda x-xorti riedet li dak il-hin dahlet is-sinjura b'gabarrè li kien fih żewġ grokkijiet u xi ftit gallettini. Għad-dehra tagħhom għajnejn is-sur Tonin bdew jibbru. It-tabib ħares ħarsa lejha, ta daqqa ta' għajnejn martu u "Ejja għax tik-sħilna, sur Tonin" qallu b'nofs dahka.

Kienu għadhom ikemm-xu xufftejhom u jqaħqħu minn taħt meta t-tabib reġa' bdielu, did-darba quddiem martu.

"Kif, allura x'inh i-raguni li l-mara ma tantx għandha ħajra tarak fil-kumitat?"

"U ... għax ma tafx ...? Mhux għax se tindahalli, imma għax ma tridx tarani nitbaqbaq, speċjalment fuq li kien grali ..."

"Ma għandhiex tort sa barra, niftieħmu Tonin, għax min jaf kemm-il darba nkwetajtha 'l Amelja. Imma ma nafx la tkun tinteressa ruħek, bħalek u bħali, aktar titmashan jekk tkun barra l-kumitat."

"Minn daqshekk, veru ..."

"Barra minn hekk, Toninu, meta nilhqu l-età tagħna nderru rridu, mhux hekk?"

"Mitt darba u elf ... Għax taf x'ini, miskina Ċikka dejjem weħidha u jekk inkun fil-kumitat tibda tiddejjaq ..."

"Għal daqshekk tħabbilx rasek," ħafsu t-tabib, "kull meta jkollna laqgħa, tibda tmur għaliha Amelja u gġibha hawn."

Għal kliem bħal dan, is-sur Tonin ma setax isib twegiba. Aktar u aktar billi s-sinjura baqgħet il-hin kollu tħares lejha. L-għaraq qabad se jxoqq għalih. Beda jħares lejha il-pittura mdendla mal-ħajt, mingħajr ma beda jaraha. Hakk imnieħru kemm-il darba u telgħetlu xerqa kerha.

"Allura x'se tghidilna, Toninu?" impusturah it-tabib.

"Insomma rispett tiegħek taf, u tas-sinjura."

"U mel'hekk! Mur għibilna tnejn oħra milli jaħarqu, Amelja, jekk jogħġbok u tagħmilx ftit."

Meta d-direttur tal-kazin waħħal fis-sala l-inkwatu bil-lista tal-kumitat il-gdid, il-president ma kienx għajr Anthony Callus, magħruf ma' kulhadd bhala s-sur Tonin. It-tabib Axiaq b'għemil kbir ta' çahnda kien laqa' li joqgħod viçi president.

Il-festa l-kbira kienet qed toqrob u t-tħejjijiet, il-gbir u t-thabrik ma setgħux jonqsu li jħallu l-frott tagħhom. Kulhadd ghen kemm seta', il-bičça l-kbira billi dahħlu jdejhom fil-but u baqgħu mçahħda minn dik ix-xi hađa žghira. Ohrajn 'il-membri l-horox taw saħħithom u l-hin tagħhom, jaħdmu fl-injam, ibajdu, jizbgħu u jaqilgħu u jwaħħlu madum. In-nisa lanqas baqgħu lura, billi min kien jinqala' qagħad iħit bnadar, stendardi u paviljuni, kif ukoll il-purtieri tal-kazin li nqatgħu godda għall-okkazjoni. Kif kien mistenni, is-sur Tonin bhala l-president, għogbu jagħmel minn butu d-donazzjoni generuza ta' mitejn lira sterlina. Ma kenitx hađa hafifa ddawwar lil mart is-sur Tonin favur l-ghoti tal-mitejn lira. Izda meta l-mara tat-tabib stess, fuq ordnijiet ma għandniex xi ngħidu ta' dottor Axiaq, tarrfitalha li kienu se jdendlu žewg kwadri taż-žejt fis-sala, wiehed tagħha u l-iehor tiegħu; u meta s-sur Tonin habbrilha li għandhom jistiednu lill-Gvernatur u li hija se tkun prezentata lill-mara tiegħu, allura Čikka, bħas-soltu, għalqet hałqha u bdiet tixtieq iż-żmien igerbeeb hałli r-raħal kollu jkun jista' jaraha mdandna, kif wara kollox kien jixraq lill-mara tal-president tal-kazin.

U jum il-festa wasal. Kulma kien imhejji sar b'sodisfażżjon kbir tal-membri tal-kazin u l-partitarji. Izda l-qofol kien il-Hadd wara nofs-in-nhar, meta l-Gvernatur, wara t-tberik mill-Kappillan, kellu jikxef l-irħama li kellha tibqa' tfakkar dak il-jum glorjuż.

Nofs siegħa qabel il-wasla tal-Gvernatur, il-misraħ kien maħnuq bin-nies, u l-bandisti kienu għall-lest fuq il-plaçier, kemm jagħtihom is-sinjal is-surmast u jibdew il-*God Save*. Tal-kumitat bin-nisa tagħhom, fosthom is-sur Tonin u martu, kienu fuq il-parapett, kollha herqana jistennew il-wasla ta' l-Eççellenza Tiegħu. Fil-hin preçiż, il-karozza sewda dehret riesqa, quddiemha žewg muturi tal-pulizija. Għal din id-dehra, il-folla migbura fil-misraħ infexxet f'çapçip kbir, il-musketterija bdiet tfaqqqa' bla ħniena fil-waqt li l-banda daqqet l-Innu Nazzjonali. Wara li hađu b'idejn il-membri tal-kumitat u n-nisa tagħhom, it-tabib Axiaq kif kien mif-tiehem minn qabel, għamel diskors fejn fakkar, mingħajr ma ħalla xejn barra, is-sehem tal-kazin fil-ħajja kulturali u soçjali tar-raħal. Imbagħad il-Gvernatur gie mistieden biex jikxef l-irħama commemorattiva li għet imbiekka mill-Kappillan fost iç-çapçip tan-nies u t-tluğħ tal-kaxxi nfernali, li ntemmu ma għandniex xi ngħidu bil-bombi tal-ğelatina. Imbagħad telgħu fuq, fis-sala fejn kien hemm jistenniehomm trattament bil-kif. Izda l-pro-

gramm, li sa dak il-ħin kien miexi ħarir, sfratta f'daqqa x'ħin fis-sala dahlet Ċikka. Mart is-sur Tonin kienet ilha x-xhur is-shaħ thewden fuq dik il-pittura taz-zejt li kellhom idendlu fis-sala tagħha u ta' żewġha. Tistgħu taħsbu kif baqgħet x'ħin faċċata, fl-aktar post prominenti lemħet ix-xbieha tagħha. Issa Ċikka kienet taf, għalkemm bħan-nisa kollha qatt ma kienet tasal biex tammetti, li ma jistax ikollok pittura b'wiċċ sabiħ jekk wiċċek ikun ikreħ. Izda l-pittur lanqas kellu l-jedd li b'daqqa ta' pinzell johdilha l-ftit li n-natura b'xeħħa kbira kienet tatha. Ġmiel, huwa minnu, ftit li xejn kellha – wiċċha kien zġħir wisq għal bqija ta' rasha. Madankollu għajnejha żoroq lewn il-baħar fond, kbar u ċari kienu jigbruha, u b'xi mod ipattu għan-nuqqasijiet l-oħra. Mhux ta' b'xejn baqgħet b'ħalqha miftuħ x'ħin rat li l-pittur, jew b'kapriċċ jew b'nuqqas ta' ħila, kien qerdilha l-ħaġa waħdanija li kienet titpaxxa biha meta thares lejn il-mera. Minflok kbar u ċari, għajnejha kienu issa zġħar bħal ta' qazquz, u dak li hu aġħar, waħda thares 'l hawn u l-oħra thares 'l hinn. Biex tagħqad, Ċikka deħrilha li rat lis-sinjura tal-Gvernatur u lill-mara tat-tabib iħarsu lejn il-pittura, imbagħad lejha u jitbissmu minn taħt. Ma kinitx tbissima għax f'daqqa waħda daret lejn żewġha u b'gargi daqshiex qaltlu:

"Din il-pittura kollha li kellhom jaġħmlu tiegħi? Haduhom il-mitejn lira u t-tabib Axiaq u sħabu?! Mur obsor kemm jafu jaġħmlu l-affarijiet tal-kazin ...!"

Għal dan il-kliem kulħadd dawwar għonqu u x'ħin lemħu 'l mart is-sur Tonin f'dik id-dagħdigha baqgħu ssummati. Żewġha nbela', izda wara ftit ipprova jikkalmaha. X'tikkalma! Aktar bdiet tgħajjat.

"Dażgur" werżqet, "int għal qalbek għax giebek tajjeb lilek, aħjar milli int! Imma mhux se jitpaxxew minn fuq dahri dawn in-nies, għax ara x'qed ngħidlek, irridek taqilgħu issa stess!"

"Imma issa?! Quddiem dawn in-nies?! Quddiem il-Gvernatur u l-Kappillan?!"

"Ma jimpurtanix mill-Gvernatur u l-Kappillan u t-tabib Axiaq! Ara x'għidtlek, aqilgħu issa stess qabel ma nagħmel xi waħda kbira!"

Kull min kien hemm fehem li kien ikun jaqbel jekk dak il-kwadru jinqala' minn fejn kien. Għalhekk it-tabib Axiaq qabbad lil Ġamri l-bidillu jnizzlu minn hemm fuq bla telf ta' żmien. Kif kien f'idejn Ġamri, Ċikka ħatfithulu u, bi ħruxija ta' tigra muġugħa, dahħlet difrejha fil-pittura u baqgħet niezla s'isfel. Imbagħad qabdet il-gwarniċ u fis-saħna li kellha għattnitu bħallikieku kien tal-kartun. Imbagħad daret lejn żewġha u b'wiċċha jtajjar in-nar qaltlu:

"Imxi lejn id-dar u iftaħ għajnejk tirfes l-għatba ta' dal-post għax jaralek."

It-tabib Axiaq għamel hiltu kollha biex isewwi l-ħsara li kienet saret, iżda l-imgieba ta' Ċikka lill-mistednin kienet regħxithom bla tariff, hekk li wara ftit bdew iħallu ħesrem u t-thejjijiet li kienu ilhom sejrjn ix-xhur sfaw fix-xejn.

Dak il-lejl ħafna kienu n-nies li ma għalqux għajn ma' għajn, iżda forsi l-aktar wieħed li dam jirqalleb, minbarra s-sur Tonin, kien it-tabib Axiaq. Kien hu li ħajjar lis-sur Tonin joħrog għall-Kumitat, u kien hu li qabbad lil Ġakbu jagħmel dawk l-imberkin ta' kwadri. Aktar ma beda jaħseb f'hekk, aktar beda jiftakar fil-għajb li kien waqa' fuq il-kazin, sewwa sew fil-jum meta kulhadd kien ħaseb li ser jitniżżel b'ittri tadd-deheb fil-grajja tar-raħal. Għalkemm bl-ebda mod ma seta' jaħfirha lil Ċikka għall-imgieba tagħha, huwa deherlu li Ġakbu ma kienx ħieles għal kollox mill-ħtija ta' dak li gara. Wara kollox, hu pittura kien qabbdu jagħmel u mhux karikatura. Għalhekk għodu għodu bagħat għalih. Ġakbu daħal quddiem it-tabib qisu kelb mismut.

"Ridt xi ħaġa, sinjur?" staqsa Ġakbu minn taħt ilsien.

"Ma tafx għalfejn bghatt għalik? Hemm x'fettillek ...?"

"Għal pittura qed tgħid?"

"Mela għal xiex? Dak x'fettillek ...?"

"U erħilha ha tieħu!"

"X'jigiferi?!" staqsa t-tabib imħawwad.

"Għax la trid taf," qallu Ġakbu waqt li ha nifs qawwi bħal meta wieħed ikun qed inehħi toqta minn fuq l-istonku tiegħu, "dak jien għamilt hekk mhux b'nuqqas ta' hila, iżda minn rajja, ħa npattilha ta' kemm ħabbtitna fl-imghoddi, meta ma kenitx thalli lis-sur Tonin jersaq lejn il-kazin. Dik ilha lesta aktar minn ħmistax u ma gibthiex qabel halli ma tqabbadnix nerga' nagħmilha. U biex nurik kemm li għamilt, għamiltu b'kapriċċ, lanqas flus ma rrid tagħhom, għalkemm għamilt aktar minn ħames liri spejjeż."

It-tabib Axiaq ma kienx jaf kellux jinfaqa' jidħak jew iwaqqa' kullimkien bl-agħjat għal din l-istqarrija tal-għageb. Iżda wara ftit dar lejn Ġakbu, u b'nofs daħka u nofs ċanfra qallu:

"Irringrażżja 'l Alla li ma kontx naf dan il-bieraħ fil-għaxija Ġakb, għax fit-telfa li kelli ma ridt xejn biex ngħid lis-sur Tonin. U hu l-kelma tiegħi, li kieku s-sur Tonin sar jaf bil-biċċa, la hu ma kien jerga' jidħol il-kazin u wisq inqas int ... U mbagħad il-grajja tal-gublew flok b'ittri tad-deheb kienet tinkiteb bid-demem. U l-għajb fuq ir-raħal kien ikun wisq akbar.